

Temat: Globalizacja

NA PODSTAWIE PODRĘCZNIKA: ROBERT GUCMAN – HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO - GOSPODARKA, WYDWNICTWO WSIP

Globalizacja to proces intensyfikacji powiązań ekonomicznych, politycznych, kulturowych, militarnych i ideologicznych między społeczeństwami zamieszkującymi różne rejony świata. Globalizacja prowadzi do wytworzenia się zależności i więzi społecznych na skalę światową i ujednoczenia oblicza świata. Innymi słowy globalizacja to zespół powiązanych ze sobą czynników politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych, które sprawiają, że świat „kurczy się” i staje się globalną wioską.

Download from
Dreamstime.com

This watermarked comp image is for previewing purposes only.

id 97392781

© Eike Leppert | Dreamstime.com

<https://www.dreamstime.com/stock-photo-concept-globalization-global-networking-travel-global-connection-transportation-colorful-figures-image97392781>

NOWOCZESNA GLOBALIZACJA

Historycy gospodarki rozróżniają trzy okresy rozwoju nowoczesnej globalizacji: lata 1870 - 1914, lata 1950-1980 i okres od 1980 r. do dziś. W latach 1870-1914 dzięki rozwojowi wielkich przedsiębiorstw oraz środków transportu, a także dzięki właściwej polityce gospodarczo-społecznej nastąpił wzrost dochodów światowych. Stworzono wówczas podstawy nowoczesnej gospodarki opartej na międzynarodowym kapitale operującym niemal na całym świecie. Doszło również do migracji ludności, która w poszukiwaniu pracy opuszczała Europę, Chiny czy Indie i znajdowała miejsce dla siebie przede wszystkim w USA. Później doszło do przejściowego zahamowania procesów globalizacyjnych, spowodowanego wielkim kryzysem gospodarczym przełomu lat 20. i 30. XX w. W latach 1950-1980 kraje bogatej Północy

konsolidowały swoje gospodarki, budowały podstawy ich funkcjonowania i usuwały ograniczenia w rozwoju gospodarczym (np. bariery celne, limity produkcji).

Kraje Południa i istniejącego wówczas komunistycznego bloku wschodniego dążyły do samowystarczalności gospodarczej (**autarkii**), co powodowało, że w rzeczywistości – pozbawione przepływu kapitałów i nowoczesnych technologii - cofały się w rozwoju gospodarczym. Okres od roku 1980 do dziś to czas dojrzałej globalizacji, kiedy nie ma barier prawnych dla międzynarodowego rozwoju gospodarczego, istnieje swobodny przepływ kapitału (głównie między państwami bogatej Północy) i technologii.

W tym czasie część państw zaliczanych do biednego Południa, dzięki otwarciu na nowe trendy polityczne i gospodarcze, szybko nadrabia dystans dzielący je od Północy. Wśród tych krajów należy wymienić przede wszystkim Chiny, Indie, Brazylię, Meksyk, a także państwa dawnego bloku wschodniego, które po upadku systemu komunistycznego weszły na drogę szybkiego unowocześniania gospodarki i rozwoju gospodarczego. Z drugiej strony coraz bardziej pogłębia się przepaść gospodarcza i cywilizacyjna dzieląca kraje bogate i biedne. Potęgują się też konflikty między światem Zachodu a zamkniętą i zawzięcie broniącą swojej odrębności cywilizacją islamu.

Cechy współczesnej globalizacji

Cechy współczesnej globalizacji, które odróżniają ją od przedstawionych wyżej procesów globalizacyjnych ciągnących się od starożytności, to:

- aktywność polityczna, gospodarcza, społeczna i kulturalna prowadzona w sposób świadomy ponadnarodowo, ponadregionalnie, ponadpaństwowo, a nawet międzykontynentalnie;
- kontakty gospodarcze, polityczne, społeczne i kulturalne prowadzące do coraz większej zależności od siebie wszystkich podmiotów uczestniczących w procesach globalizacyjnych;
- coraz większe tempo rozwoju nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych i udoskonalanie środków transportu - zarówno ludzie, towary, jak i informacje przemieszczają się po całym świecie coraz szybciej;
- wzrost bezpośredniego wpływu na nasze życie wydarzeń rozgrywających się w odległych zakątkach świata.

GLOBALIZACJA NA POLU GOSPODARCZYM

Procesy globalizacyjne toczą się na wielu polach: w gospodarce, polityce, życiu kulturalnym, w zakresie przepływu informacji i życiu społecznym. Najbardziej spektakularna jest dziś globalizacja na polu gospodarczym. Wyraźnie widać znaczne umiędzynarodowienie produkcji dóbr, usług, działalności handlowej i finansowej, realizowanych na coraz większą skalę i na coraz większym obszarze świata.

Za działania tego rodzaju coraz częściej odpowiadają ogromne, transnarodowe korporacje (składające się niekiedy z wielu odrębnych przedsiębiorstw), które prowadzą interesy jednocześnie na całym świecie. Podmioty gospodarcze, dążąc do maksymalizacji zysków, **optymalizują** swoją działalność. Oznacza to, że produkcja danego wyrobu może odbywać się tam, gdzie jest najtańsza (wpływ na wybór miejsca produkcji mogą mieć rozmaite czynniki: m.in. tania siła robocza, dostępność i niskie ceny surowców, korzystne regulacje podatkowe, chłonny rynek zbytu).

Globalizacja pod względem gospodarczym nie jest równomierna. Najwięcej międzynarodowych koncernów ma swoje główne siedziby w USA, Europie Zachodniej (przede wszystkim w Unii Europejskiej) i Japonii. W ostatnich latach wśród potentatów gospodarczych pojawili się bardzo silni gracze z Rosji, Indii i Chin. Z drugiej strony na świecie istnieje wiele obszarów bardzo zacofanych pod względem gospodarczym (państwa afrykańskie, część państw azjatyckich i południowoamerykańskich).

To właśnie dla nich globalizacja może stanowić szansę na rozwój gospodarczy. Otwarcie się na międzynarodowe instytucje i koncerny gospodarcze oraz stworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej może przyciągnąć kapitał zagraniczny.

Na świecie istnieje wiele organizacji i grup gospodarczo oraz politycznie wpływających na rozwój procesów globalizacyjnych. Mają one zasięg regionalny (np. CEFTA - Środkowoeuropejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu), kontynentalny (np. Unia Europejska, NAFTA – Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu), a nawet światowy (WTO - Światowa Organizacja Handlu). Istnieją również organizacje skupiające państwa, które nie leżą blisko siebie, ale są powiązane gospodarczo, np. grupa G8 zrzeszająca osiem najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata czy OPEC (Organizacja Państw Eksporterów Ropy Naftowej).

Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu lub Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu

<https://gazetagazeta.com/2018/08/usa-i-meksyk-daza-do-zastapienia-nafta-nowym-ukladem-handlowym/>

Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu

[tps://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%9Arodkowoeuropejskie_Porozumienie_o_Wolnym_Handlu](https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%9Arodkowoeuropejskie_Porozumienie_o_Wolnym_Handlu)

Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową

<https://kresy.pl/wydarzenia/polityka/financial-times-rosja-bliska-porozumienia-z-opec-w-sprawie-zmniejszenia-wydobycia/>

Światowa Organizacja Handlu

<https://landportal.org/organization/world-trade-organization>

Znaczny wpływ na światową gospodarkę ma też Światowe Forum Ekonomiczne - szwajcarska fundacja organizująca coroczne zjazdy w Davos, na których pojawiają się czołowi politycy, najwięksi biznesmeni i prezesi korporacji. Dyskutuje się tam nad sposobami rozwiązywania podstawowych globalnych problemów gospodarczych (w mniejszym stopniu także politycznych i społecznych).

Postępy w globalizacji to jednak nie tylko szanse, lecz także zagrożenia, np. wynikające z **zanieczyszczenia środowiska** naturalnego, które przyczynia się do zwiększenia **efektu cieplarnianego**. Inne trudności wiążą się z rabunkową **eksploatacją surowców naturalnych**, np. węgla kamiennego, ropy naftowej czy metali. Złoża niektórych surowców naturalnych są na wyczerpaniu - niektórych starczy na kilkaset, niektórych na kilkadziesiąt, a innych tylko na kilka lat. Ludzkość może zatem niedługo stanąć przed koniecznością zastąpienia wyczerpanych surowców zamiennikami.

Czynniki sprzyjające globalizacji w gospodarce to:

- rozwój nowoczesnych technologii;
- rozwój nowych form transportu oraz obniżenie kosztów transportu;
- przyspieszenie przepływu informacji oraz wprowadzenie nowych nośników informacji;
- unowocześnienie zarządzania produkcją i zbytem, a także optymalizacja działalności przedsiębiorstw;
- pojawianie się liberalnych uregulowań prawnych sprzyjających działalności gospodarczej, wprowadzanych zarówno przez rządy poszczególnych krajów, jak i przez międzynarodowe organizacje polityczne czy polityczno-gospodarcze.

GLOBALIZACJA W POLITYCE

Globalizacja światowa wymusza również globalizację w polityce. Mają na nią wpływ działania rządów poszczególnych państw, międzynarodowe organizacje (np. ONZ), a także międzynarodowe korporacje gospodarcze i organizacje pozarządowe.

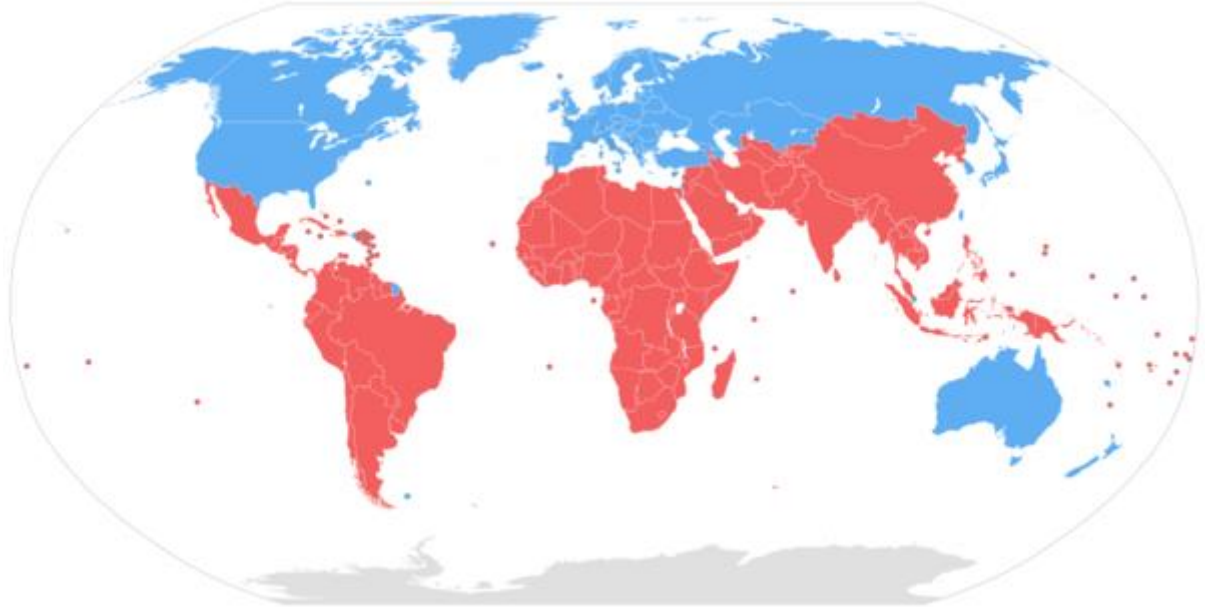
W wyniku globalizacji na decyzje polityczne poszczególnych państw mają coraz większy wpływ czynniki zewnętrzne: międzynarodowe regulacje prawne, cele prowadzonej wspólnie z innymi państwami polityki czy wreszcie interesy korporacji. W wyniku tych procesów zmniejsza się zakres suwerenności politycznej państw. Nie oznacza to jednak, że jest to zjawisko negatywne. Często bowiem decyzje podejmowane w porozumieniu z innymi państwami lub w ramach międzynarodowych organizacji okazują się korzystniejsze dla danego kraju niż te, które podjął samodzielnie.

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z GLOBALIZACJĄ

Istnieje wiele negatywnych aspektów globalizacji. Największym zagrożeniem podkreślanym przez polityków, naukowców i działaczy gospodarczych jest tworzenie się podziału na dwa światy. Amerykański badacz i teoretyk polityki Benjamin Barber wprowadził obrazowe nazwy tych dwóch przeciwstawnych sobie światów: **McŚwiat** i **świat Dżihadu**. Pojęcia te weszły na stałe do języka współczesnego. McŚwiat, skupiający przede wszystkim regiony zachodnie i północne, jest nastawiony na globalizację i postęp związany z ogólnoswiatowym rozwojem gospodarczym. Świat Dżihadu zaś, reprezentowany głównie przez większość państw islamskich, czerpie siłę z religijnej i kulturowej tradycji islamu i izoluje się przed procesami globalizacyjnymi. We współczesnym świecie istnieje konflikt pomiędzy tymi dwoma światami. Cywilizacja zachodnia dąży do narzucenia swoich wzorców państwom świata Dżihadu, przed czym ten broni się wszelkimi możliwymi sposobami, m.in. poprzez ataki terrorystyczne.

W wyniku globalizacji pogłębił się też podział na **bogatą Północ** i **biedne Południe**. Bogata Północ to kraje wysokorozwinięte i uprzemysłowione, leżące przede wszystkim w Europie

Zachodniej i Ameryce Północnej; do biednego Południa zalicza się państwa słabsze, o rozwijającej się gospodarce, położone w Ameryce Południowej, Afryce, Azji, Oceanii. Zachodzące od lat 70. XX w. niwelowanie dysproporcji w rozwoju gospodarczym stanowi przedmiot zainteresowania i działań społeczności międzynarodowej. Bogata Północ przeznaczała i wciąż przeznacza na wsparcie gospodarcze państw Południa ogromne fundusze.

<https://geografiazgs.weebly.com/kraje-bogatej-pocute321nocy-i-biednego-po321udnia.html>

Szacuje się, że co roku do budżetów krajów Południa trafia kilkadziesiąt miliardów dolarów dotacji. Również międzynarodowe korporacje wspomagają gospodarki państw Południa (m.in. w ramach długofalowych inwestycji mogących przynieść w przyszłości duże zyski).

Znaczna część tej pomocy jest jednak marnowana w wyniku złego zarządzania. Tylko niewiele państw potrafiło w ostatnich dziesięcioleciach rozsądnie zagospodarować oferowane wsparcie. Dlatego teraz państwa Północy starają się kontrolować, czy fundusze pomocowe wykorzystuje się w przemyślny sposób.

Kolejnym niebezpiecznym skutkiem globalizacji jest fakt, że pojawiające się cyklicznie kryzysy gospodarcze obejmują coraz większe obszary, a niekiedy cały świat. Znacznie bardziej dotykają kraje ubogie, których słabe gospodarki nie mogą poradzić sobie ze skutkami kryzysu. Globalizacja niesie negatywne skutki nie tylko dla państw ubogich, ale również dla bogatych. Postęp technologiczny sprawia, że do funkcjonowania przedsiębiorstw potrzeba coraz mniej ludzi (czynność, którą kiedyś wykonywało kilkudziesięciu robotników, dziś wykonuje robot sterowany przez jednego człowieka). Powoduje to likwidowanie miejsc pracy i prowadzi do rosnącego bezrobocia.

Podobne skutki mogą przynieść zmiany w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Wiele międzynarodowych korporacji przenosi produkcję do krajów, w których koszty pracy są znacznie niższe. Zwiększanie się emigracji zarobkowej stanowi kolejny negatywny skutek globalizacji. Mieszkańcy biednych państw przenoszą się do krajów wysokorozwiniętych w poszukiwaniu pracy. Często jednak nie udaje im się jej znaleźć i zasilają rzeszę bezrobotnych, którzy są obciążeniem dla budżetów państwowych.

Polecenia do lekcji:

1. Wyjaśnij określenie: „świat to globalna wioska”
2. Zastanów się w jaki sposób globalizacja przyczyniła się do pandemii koronawirusa.